

Nihada Bećirović

TAMO NA NEBU JEDU SVOJ KUPUS

Đerić, Ivančica, 2021. *Tamo na nebu jedu svoj kupus*. Beograd: Rende.

Ivančica Đerić autorica je pet romana (*Zemlja u zrnu kafe*, *Bosanci trče počasni krug*, *Priručnik za zločin*, *Nesreća i stvarne potrebe*, *Sva je priroda divlja i surova*) te tri zbirke pjesama (*Otvorenost*, *Sa moga prozora odličan je moj život*, *Tamo na nebu jedu svoj kupus*). Uvrštena je u antologije *Prognani Orfeji* i *Ovo nije dom* – pjesnikinje u migraciji.

Treća po redu, zbirka pjesama *Tamo na nebu jedu svoj kupus* strukturno je podijeljena na četiri ciklusa: *Prodajem kuću u regijaonu (jer tamo stvari još uvijek tonu)*; *Savršena, nezavršena*; *Antilopa koju osedlaš jeste način da sve upropastiš*; *Brkija bez sna*. Iako djeluju kao zasebne cjeline, one se, zapravo, povezuju u jednu prstenastu strukturu te se međusobno komentiraju i ogledaju jedna u drugoj na nekom višem nivou.

Ciklus kojim zbirka počinje *Prodajem kuću u regijaonu (jer tamo stvari još uvijek tonu)* samim naslovom, a kasnije i u istoimenoj pjesmi u dijalogu s mrtvom majkom, lirsko ja zatičemo prognanu u Kanadi, protjeranu s vlastitog ognjišta, melanholičnu: *svijet je bašta tašta/ svijet je kao rana/ kad prodam imanje/ neće boljet' manje/*. Ivančica piše o prijelomnim trenucima jedne porodice, o propasti na koju ju je natjerala historija, o ratu koji je prekinuo život, o životu koji se nastavio negdje drugdje, o životu koji se pretvara da je život, o življenju izvan svog doma. Poezija koja svoje temelje postavlja na iskustvu, poezija proživljenja, izdiže se iznad individualnog iskustva i postaje poezija svih nas. Onima koji su preživjeli slično ova zbirka postaje utočište, a onima koji nisu, poruka o tome kako nijedan rat

nije vrijedan, kako to nije borba i san pojedinca te kako, nakon svega, dok pojedini skupljaju ordenje, drugi kopaju grobove – za sinove, za uspomene.

Ova zbirka je pandan zbirci *Sa moga prozora odličan je moj život*; mnoge se pjesme po ritmu, temi ili tonu mogu prepoznati i uporediti s pjesmama iz prethodne zbirke. Tako, naprimjer, pjesma *Osmi padež* kao da se ogleda u pjesmi *Jedanaesta zapovjed*. Ivančica u ovim pjesmama, osim igre riječima, upisuje svoje biće, svoju suštinu, jer stvari ne mogu biti konačne, čak i kada je u pitanju sveto kao deset zapovijedi. Ona se poigrava te time lirskog subjekta izbavlja iz kalupa i dodajući jednu novu dimenziju, suštinskim stvarima upisuje svoje viđenje: *Prvi je nominativ (odnosi se na ja)/ a osmi imativ/ i određuje ja*.

Posljednja pjesma iz drugog ciklusa *Savršena, nezavršena* potvrđuje gore navedeno: *određuje me to izbivanje/ iz konačne definicije/ i tako savršena, nezavršena,/ istrajavam!*. Svi identiteti iskustveno sabrani u ovom ciklusu, proživljeni i preživljeni predstavljaju nam jednu sliku stvarnosti, prožeti i isprepleteni prošlošću i sanjivim pogledom u budućnost.

Treći ciklus pjesama najviše zadire u feminističko pitanje, ali ono što ovu zbirku poezije čini sjajnom jeste propitivanje svetog, odnosno postavljanje svetog u kontekst feminizma. Iako se mnoge autorice nikada ne odvaže pisati ili pokušati pomiriti feminizam i religiju, Ivančica u pjesmi *Stvari koje moraš imati falične su* to radi na odličan način: *one su ona svijeća u sobi u kojoj je Bog zatvorio vrata,/ ali koja uporno gori/ – one su Bog koji te stvori/ i ne umanjuje te!* Iz pjesme *Oče naš na nebesi, dosadno je biti fina* možemo iščitati patrijahalni kontekst koji ženu postavlja u inferiorni položaj, počevši od porodice koja indoktrinira od malih nogu, preko društveno prihvatljivog ponašanja, s kojim se svaka žena susrela i doživjela ga, što je nametnuto u svijetu koji kreiraju muškarci te u kojem se mnoge pokušavaju izboriti za svoje mjesto: */Oče naš, ako jesi na nebesi/ ostani gdje si/ Dosadno je biti fina/ Dosadno je biti fina/ hoću biti heroína/ u svom filmu!* Zbirka se završava pjesmom koja nosi jasnu i jaku poruku *Ženocid u domovini (sada je vrijeme za ustajanje)*. Vrijeme o kojem autorica govori je vrijeme za buđenje iz patrijahalnog sna, iz političkog sna te iz svakog sna koji je nametnut.

Posljednji ciklus pjesama *Brkija bez sna* može se svrstati u angažiranu poeziju; autorica se osvrće na dešavanja u postratnom regionu, igra se imenima

država nastalih nakon raspada Jugoslavije, prikazuje ih u suštini njihovog apsurdna u kojem se nalaze, predstavljajući njihove vođe u jednom komičnom tonu, predstavljajući ojađene sudbine raseljenih ljudi. Stil pisanja je neuhvatljiv; nekada su to slobodni stihovi, nekada rimovani, a čak na pojedinim mjestima gdje se mogla napraviti rima, Ivančica je vješto izbjegava, iznevjeravajući tako horizont očekivanja čitatelja. Na drugim mjestima se, pak, poigrava dječijim rimama, postavlja ih nasumično i eksperimentalno, a to, prvenstveno, mogu činiti samo veliki majstori pera. Uronjena u jezik i njegove nepresušne mogućnosti, Ivančica piše jednostavno i razumljivo, o do srži ogoljenom vlastitom iskustvu, s kojim će suosjećati svaki čovjek kojeg je historija otjerala s kućnog praga. Da je sudbina bila drugačija, ko zna da li bismo danas imali ovu vrijednu zbirku pjesama. Što gore književniku – to bolje za književnost, očigledno!